

VEGGMALERIER I RESTAURANTBYGNINGEN, HAMAR STASJON

Forprosjekt for behandling

Barbro Wedvik og Brit Heggenhougen

Norsk institutt for kulturminneforskning (NIKU)
 Storgata 2, Postboks 736 Sentrum, 0105 Oslo
 Telefon: 23 35 50 00
www.niku.no

Tittel Veggmalerier i restaurantbygningen, Hamar stasjon Forprosjekt for behandling	Rapporttype/nummer NIKU Oppdragsrapport 20/2017	Publiseringsdato 28.02.2017
	Prosjektnummer 1020790	Oppdragstidspunkt Februar 2017
	Forsidebilde Domkirkeruinen Foto: NIKU	
Forfatter(e) Barbro Wedvik og Brit Heggenhougen	Sider 24	Tilgjengelighet Åpen
	Avdeling Konservering	

Prosjektleder Barbro Wedvik
Prosjektmedarbeider(e) Brit Heggenhougen
Kvalitetssikrer Ellen Hole

Oppdragsgiver(e) Rom Eiendom

<p>Sammendrag</p> <p>Undersøkelsen omfatter ni malerier i Hamar stasjon, Restaurantbygningen. Maleriene er malt av Jens Wang som var teaterkulissemaler i Christiania. Motivene er hentet fra kulturlandskapet på Hedmarken og er malt til restauranten i 1922. Bakgrunn for bestillingen av forprosjektet var at Rom Eiendom A/S skal innhente tilbud på behandling av maleriene i forbindelse med oppussing av bygningen.</p>

Emneord Konservering, interiør, fredet, Jens Wang, teatermaler, 1900-tall
--

Avdelingsleder

Ellen Hole

Forord

Undersøkelsen ble utført 2. - 3. februar 2017. Arbeidet ble gjort av malerikonservatorene Barbro Wedvik og Brit Heggenhougen, NIKU. 2.februar ble det også foretatt en befaring av Rom Eiendom, representert ved Fredrik Mathisen, og Plan 1, representert ved Camilla Eilertsen og Eldar Kolgrov.

Listverket rundt et maleri ble demontert for å kunne se hvordan maleriene var montert på veggen. Plan 1 utførte fuktmålinger av murvegg og treverk rundt maleriene. Undersøkelsen av malerienes tilstand ble utført hovedsakelig visuelt, samt med ultrafiolett lys og rensetester.

Levering fra forprosjektet foreligger her som en rapport som kan danne grunnlag for anbudskonkurranse på behandling av maleriene. Der ikke annet er oppgitt er foto tatt av NIKU i 2017.

Innholdsfortegnelse

1	Bakgrunn	7
2	Historikk.....	7
3	Beskrivelse.....	7
3.1	Malerier	12
3.2	Pynterammer.....	13
4	Beskrivelse av tidligere konservering og restaurering	13
4.1	Malerier	13
4.2	Pynterammer.....	14
5	Beskrivelse av materialer og teknikk.....	14
5.1	Malerier	14
5.2	Pynterammer.....	14
6	Skadebeskrivelse og omfang	14
6.1	Malerier	15
6.2	Pynterammer.....	20
7	Beskrivelse av nåværende utseende kontra det opprinnelige.....	20
7.1	Malerier	20
7.2	Pynterammer.....	20
8	Rensing- og avdekkingsforsøk på maleriene	20
9	Forslag til behandling	21
9.1	Anbefaling malerier	21
9.1.1	Tabell med forslag til metode og materialer for behandling av maleriene	23
9.2	Pynterammer.....	24
9.2.1	Alternativ 1(anbefalt)	24
9.2.2	Alternativ 2	24
9.3	Forebyggende.....	24
10	Kilder og referanser.....	24
11	Vedlegg: Ni tilstandsrapporter	24

1 Bakgrunn

Bakgrunn for bestillingen av forprosjektet var at tidligere Rom Eiendom, Bane Nor fra 2017, skal innhente tilbud på behandling av maleriene i Hamar stasjons restaurantbygning i forbindelse med oppussing av bygningen. Oppdragsgiver ønsket at NIKU skulle lage underlaget for prosjektering av arbeidet med maleriene.¹

2 Historikk

Restauranten og stasjonsbygningen er tegnet av arkitekt Paul Due i perioden 1895 – 1897. Som kommentar i verneplanen står det: "Paul Dues hovedverk ved NSB. Monumental og voluminøs bygning med eksteriørelementer bevart. Restauranten er tegnet i samme stil som stasjonsbygningen".²

I restaurantsalen er det åtte malerier på veggen og et større maleri i bufeltet under den hvelvede himlingen. De er malt av Jens Wang som var teaterkulissemaler på Christiania Theater og Nationaltheatret fra 1889 til 1918. Motivene er hentet fra kulturlandskapet på Hedmarken og er malt til restaurantens nyklassisistiske interiør fra 1922.³

Mellom 1978 og 1987 ble to malerier på nordveggen (mot gaten) tatt ned og veggen åpnet med to vindusåpninger.⁴

Restaurantsalen med bildeutsmykning ble fredet i 2007.⁵

3 Beskrivelse

Teknisk beskrivelse, tilstandsvurdering og anbefaling for det enkelte maleriet ligger vedlagt i kapittel 11. Hvert maleri ble for oversiktens skyld tildelt et nummer ved forprosjektet. Nummerering og plassering i rommet vises i grunnplanen nedenfor (Figur 1).

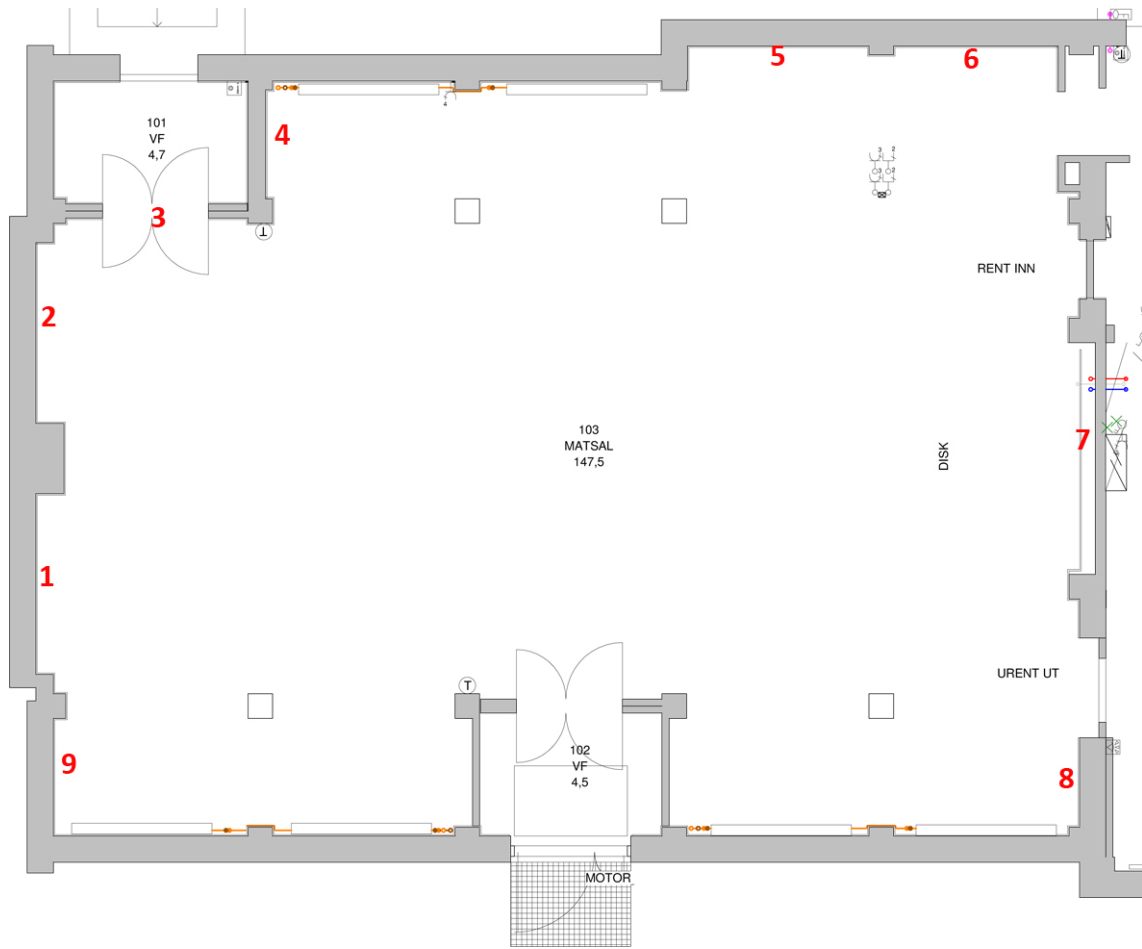
¹ Bestilling pr epost 13.12.2016 til fungerende avdelingsleder for konserveringsavdelingen Nina Kjølse Jærnes.

² Hartmann, E., og Mangset, Ø.: Verneplan for jernbanebygninger, Arkitekt kontoret Rosland AS for NSB og Riksantikvaren (1997).

³ Hamar Stasjon 1862 – 1994, NSB Eiendom (1994), s. 18.

⁴ Foto fra digitalmuseum.no datert 1978 og fra Riksantikvarens arkiv datert 1987

⁵ Vedtak om fredning, brev fra Riksantikvaren til ROM Eiendom datert 30.5.2007.

Figur 1. Grunnplan for Restaurantsalen anno 2017. Malerienes plassering i rommet er markert med nummer 1 - 9. Utsnitt av tegning fra Plan1.

Figur 2 Restaurantsalen, mot vest. Maleri nr. 1. «Landskap» og nr. 2 «Hotell Norge». 2006.

Figur 3. Restaurantsalen, mot nordvest. Maleri nr. 3 «Gårdstun», og nr. 4 «Gårdstun». 2006.

Figur 4. Restaurantsalen, mot nordøst. Maleri nr. 5 «Innsjø med gård i bakgrunn» og nr. 6 «Vassdrag og skog». 2006.

Figur 5. Restaurantsalen, mot øst. Maleri nr. 7 «Domkirkeruinen». 2006.

Figur 6. Restaurantsalen, mot sørøst. Maleri nr. 8 «Låve i Vang». 2006.

Figur 7. Restaurantsalen, mot sørvest. Maleri nr. 9, «Heilandskap». 2006.

3.1 Malerier

De to største maleriene i nedre del av rommet henger på vestveggen. Disse er 275 cm høye, avsluttet med bue øverst, og 175 cm brede (lysmål). De øvrige seks maleriene i rommets nedre del er festet i grunne nisjer laget av et rammeverk i tre. Disse er fra 128 til 234 cm brede og ca 140 cm høye. Maleriet i gavlfeltet på østveggen er 621 cm bredt og 177 cm høyt på midten (lysmål).

Maleriene er malt på lerreter som er spent opp på plater sammensatt av rupanel. De åtte mindre maleriplatene ser ut til å være satt sammen av stående bord mens maleriet i gavlfeltet har liggende bord. Undersøkelse av maleri nr. 4 viste at hvert bord er ca 11 cm brede og 1,5 cm tykt med not og fjær, og festet til murveggen med to spikre i hver ende, kanskje flere på midten. Utenfor platen er det strukket grov strie som er spent opp med stift i sikksakkmønster, på samme måte som strie for veggteppet tradisjonelt ble spent opp. Over strien er det en tynn papp med en tynn transparent film. Utenfor papplaget ligger det på de åtte mindre maleriene en relativt tykk sekundær plastfilm, stiftet fast med moderne topunktsstifter (Figur 8). Utenfor plastfilmen ligger det bemalte lerretet, også stiftet fast med moderne stifter. Hullene etter opprinnelig stifterekke kan observeres langs kantene, stedvis innenfor pynterammens lysåpning.

Figur 8. Demontering av pynterammeliste på maleri nr. 4 viste at det bemalte lerretet er spent opp på en plate satt sammen av stående rupanel. Platen er dekket av strie og dekkeplast.

Lerretets oppspenningskant er ikke brettet rundt platen, men utover på murveggen bak pynterammen. Lerretets bredde utenfor oppspenningskanten varierer. Noen steder er lerretskanten festet innenfor lysåpningen. Lerretene er tettvevde (toskaft) og av fin kvalitet.

3.2 Pynterammer

Pynterammen består av stafflister, nå bronsemalte. Pynterammene til maleriene i veggnisjene er delvis spikret til det omrammende treverket som danner nisjene, delvis i murveggen bak. Opprinnelig ser rammene ut til å ha vært spikret fast rett i murpussen, og rammene til de to større buede maleriene på vestveggen samt maleriet i gavlfeltet er antagelig fremdeles det. Spikerhodene i rammene er sparklet og malt over etter remontering. Det er også stedvis brukt sparkel på utsiden av rammene, for å tette mot veggen.

4 Beskrivelse av tidligere konservering og restaurering

4.1 Malerier

Det er kjent at maleriene har blitt behandlet én gang, trolig i løpet av 1978/1979. Det er ikke funnet noen rapport fra denne behandlingen, men konservatorer som deltok i arbeidet forteller at maleriene var svært skitne og ble rensset. De forteller også at vanlig rensemetode på denne tiden var grønnsåpe (Sunlight) og vann på fordriver, samt etterrens med fuktig svamp.⁶ De åtte mindre maleriene har på et tidspunkt blitt tatt ned og dekkeplast har blitt lagt inn mellom papiret og det bemalte lerretet. Maleriene har blitt retusjert og maleriet i gavlfeltet også fernissert.

Figur 9. De- eller remontering av pynteramnelister, datert 1978. Maleri nr. 4. To malerier som er blitt byttet ut med vindusåpninger kan ses i bakgrunnen. Foto: [digitalmuseum.no/Domkirkeoddens fotoarkiv](http://digitalmuseum.no/Domkirkeoddens_fotoarkiv).

⁶ Under ledelse av malerikonservator Truls Løken. Prosjektmedarbeidere dengang og NIKUs informanter: konservator Gun Barbro Løken, malerikonservatorene Vigdis Vingelsgaard og Mette Havrevold.

4.2 Pynterammer

Foto fra 1978 viser at noen av pynterammene ble tatt ned (Figur 9). Pynterammene har en del skader som er blitt utbedret med sparkel og bronsemaling, trolig i 1978/79. Rammen rundt maleriet i gavlfeltet har ikke disse skadene, men er også malt med bronsemaling.

5 Beskrivelse av materialer og teknikk

5.1 Malerier

Maleriene er malt på lerret. Maleriene har en tynn, lys grundering. Lerretet er trolig ikke fabrikkgrundert da det står udekket noen steder i kantene. Malemediet er trolig linolje.

Maleteknikken er en blanding av rask og effektiv penselføring og mer bearbeidde og detaljerte områder. Mange av motivene, for eksempel landskapene, er malt i en strekteknikk med vertikale penselstrøk. Andre motiver, som for eksempel runde skyformasjoner og laftet i husene i maleri nr.3 er malt i en mer tradisjonell rundmodellerende teknikk. Strøkene er noe pastose.

5.2 Pynterammer

Pynterammene er laget av stafflister. Opprinnelig ser de ut til å være grundert i en lys farge og malt med gullmaling.

6 Skadebeskrivelse og omfang

Se vedlagte skjemaer for tilstandsvurdering med foto helopptak og kartlegging av skader for det enkelte maleriet.

Innsiden av murveggen mot vest viser saltutslag etter fuktvandring (Figur 10 og 11). Ved befaringen 2.2.2017 ble det av Plan1 målt høyt fuktnivå på murveggen mot vest og i det sørøstre hjørnet, og i treet i nisjeverket rundt maleriet i sørøstre hjørne (maleri nr. 8). For å kunne utbedre murveggene bak maleriene ble det besluttet at malerier og plater på disse veggene skal tas ned.⁷

Det er uklart om vannskadene på maleriene skal ses i sammenheng med veggens fuktskader, kondensproblematikk eller uvøren rengjøring.

---

⁷ Målingene viste «rød sone» for muren og opp mot 17 % fuktinnhold i treverket.

Figur 10. Saltutslag på murvegg mot vest.

Figur 11. Saltutslag, detalj.

6.1 Malerier

Med unntak av et hjørne på maleri nr. 4 (Figur 8) er ikke platene besiktiget. Det må undersøkes om platene til malerierne på vestvegg og maleriet i sørøstre hjørne har fått fuktskader.

Lerretene ser ut til å være i relativt god stand. Flere av malerierne har imidlertid en del deformasjoner og bulker i lerretene, og er noe slakt spent opp i nedre del (Figur 12). Noen av lerretene har mindre rifter og huller langs kantene (Figur 13). Opprinnelig stifterekke kan stedvis ses innenfor pynterammen. Tilstanden på nedre lerretskant på malerierne med vannskjolder etter drypp bør sjekkes for eventuell svekkelse (Figur 14).

Det tynne grunderingslaget er mange steder slitt eller vasket bort på toppen av lerretsknutene. Malingslaget på samtlige malerier har mange større sprekker, og områder med avskallinger som følger disse sprekke. Tilstanden virker imidlertid relativt stabil (Figur 15). På noen av malerierne er områder med noe tykkere og mer sammenhengende malingsfilm stedvis krakelert i et finere mønster (Figur 16). Maleri nr. 5 og maleri nr. 6 har partier, særlig i de mørkere områdene, med mange mindre opp- og avskallinger.

Det store maleriet i gavlfeltet er blitt fernissert i nyere tid. Fernissen er ujevnt påført. Ved undersøkelse med UV-lys og rensetester så det ikke ut til at de øvrige malerierne er fernissert.

Malerierne er svært skitne, både av løst støv og bundet skitt (Figur 17). Tre av malerierne (nr. 4, 8 og 9) har mange og skjemmende vannskjolder (Figur 18). På disse malerierne er både malingen og den eksponerte grunderingen forvitret og porøs. Malingen på disse malerierne er stedvis underbundet.

På alle maleriene unntatt nr. 8 er store områder blitt retusjert. Retusjene ligger mange steder langt utenfor de observerte skadeområdene. Retusjene fremstår i dag som mørke, misfargede og stedvis matte (Figur 19 og 20).

Figur 12. Deformasjon i lerret, maleri nr. 1.

Figur 13. Hull i lerretskant, maleri nr. 6.

Figur 14. Vannskjolder i nedre kant med mulig nedbrytning i lerret, maleri nr. 8.

Figur 15. Store sprekker med avskallinger ned til lerret, maleri nr. 5.

Figur 16. Område med krakelering og oppskalling i grundering og malingslag, maleri nr. 5.

Figur 17. Rensing av overflatesmuss med saliva, maleri nr. 2

Figur 18. Vannskjolder i øvre kant, maleri nr. 4.

Figur 19. Mørknede og misfargede retusjer, maleri nr. 4.

Figur 20. Mørknede, misfargede og matte retusjer, maleri nr. 6.

6.2 Pynterammer

Pynteramnene har en del mekaniske skader i treverk, grundering og overflatebehandling. Treverket har mange sprekker i den tynne delen av listen som ligger inn mot billedflaten og inn mot hjørnene, fordi dette området har blitt brukt til festepunkt for spiker. I forbindelse med spikerhull er det også mange oppskallinger og utfall i grundering og forgylling.

Ved sprang og nivåforskjeller i belistningens mange skjøter ligger det tykke sparkellag. Rammene er blitt bronsemalt. Bronseringen er mørknet og har mistet glans. Under bronsemalingen ligger det et lysere lag som trolig er gullmaling.

Rammenes overflate er svært skitten, både av løst støv og bundet smuss. På flere av rammene ser man spor etter vandrypp. Nyere skader viser seg som hvite områder på grunn av den eksponerte grunderingen.

7 Beskrivelse av nåværende utseende kontra det opprinnelige

7.1 Malerier

Noen av maleriene fremstår som bulkete på grunn av deformasjoner i lerretene. Noe lerret som opprinnelig var dekket av grundering og maling står eksponert. Det er sannsynlig at maleriene opprinnelig hadde en større grad av glans i malingslaget, stedvis eller over det hele.

Maleriene er svært skitne og fremstår som mørke, tunge og uten kontraster. For eksempel er opprinnelige effektfulle fargekontraster satt opp mot hverandre i de vertikale penselstrøkene nå knapt synlige. Maleriene er skjemmet av store retusjer som forstyrrer motivenes form, særlig i himmel/sky-motivene. Det store maleriet i gavlfeltet er tungt retusjert og ujevnt fernissert, og fremstår trolig både mørkere og blankere enn opprinnelig.

7.2 Pynterammer

Pynteramnene er dekket av sekundær sparkel og mørknet bronsemaling som gir et tungt, tett og gjengrodd uttrykk.

8 Rensing- og avdekkingsforsøk på maleriene

Det ble gjort forsøk på rensing av smuss, retusjer og ferniss på maleriene.

Bundet smuss løses med vannbaserte løsninger på alle maleriene. Områder som er testrenset for smuss med saliva viser en matt og nedbrutt overflate (Figur 17). Smuss i vannskjolder viser noe løselighet i vannbaserte løsninger. Skjoldene kan trolig reduseres noe ved en flaterens gjennom beskyttende papir. Dette bør gjøres etter en generell støv- og smussrens. De samme vannskadde maleriene kan stedvis ha behov for flatekonsolidering på grunn av utmagret maling i enkelte farger og partier. Et eksempel er områder med blå maling i maleri nr. 8.

De åtte maleriene i rommets nedre del ser ikke ut til å være fernissert. Tester på utvalgte retusjer viste at de kan tynnes/fjernes med en kombinasjon av vannbaserte metoder og mekanisk påvirkning. Løselighetstester på ferniss og utvalgte retusjer på maleriet i gavlfeltet viste god løselighet med organisk løsemiddel.

9 Forslag til behandling

Det ble besluttet ved befaringen 2. februar å ta ned de tre maleriene på murveggen mot vest samt maleriet i sørøstre hjørne for å frigjøre de fuktskadde murveggene for utbedring. De øvrige fire mindre maleriene foreslås også tatt ned for å få en enhetlig behandling av maleriene i rommets nedre del og for å skåne maleriene for støv og rystelser i forbindelse med oppussingen av rommet. Ved å ta ned alle de åtte mindre maleriene får man tilgang til å fjerne gammel dekkeplast og eventuelt bytte ut med en ny fuktsperreduk. Dekkeplasten bør fjernes fordi den er nedbrutt (gulnet) og kan avgi gasser som kan skade maleriet.

Løs grundering og maling bør konsolideres, rifter og huller i lerretet stabiliseres og oppspenningen strammes for å unngå videre tap av materiale. Rensing av smuss, vannskjolder, retusjer og ferniss og påfølgende ny integrert retusjering vil bringe maleriene nærmere sitt opprinnelige utseende, øke lesbarheten og heve den estetiske opplevelsen både av maleriene og av rommet som helhet. Fernisering anbefales i utgangspunktet ikke fordi maleriene trolig ikke har vært fernissert opprinnelig, men dette må vurderes underveis i behandlingen.

En rekonstruksjon av pynterammenes opprinnelige overflate vil også bedre den estetiske opplevelsen av maleriene og rommet.

9.1 Anbefaling malerier

Generelt

- De åtte maleriene i rommets nedre del tas ned, pakkes og fraktes til atelier før byggearbeidet begynner
- Maleriet i gavlfeltet pakkes inn og behandles på stedet etter at oppussingen av bygningen er ferdigstilt
- Stillas foreslås levert av oppdragsgiver
- Alle prosesser dokumenteres i rapport med foto

Demontering

- Pynterammene merkes godt og løsnes forsiktig fortrinnsvis av de som skal utbedre rammene, pakkes og tas inn for behandling. *Se kapittel 9.2 om behandling av pynterammer*
- Maleriene tas ned av utførende konservatorer
- Forsidesikring ved behov
- Registrere hvilke malerikanter som eventuelt vil trenge kantdublering for remontering
- De bemalte lerretene løsnes fra platene, festes på egnet bæremateriale og fraktes til atelier
- Platenes plassering på vegg registreres (foto/mål)
- Platene tas forsiktig ned i sin helhet, med papp og strie, på de veggene som skal utbedres
- Spiker kuttes helt inntil bordene. Platene merkes og fraktes til egnet oppbevaringssted
- Øvrige fire plater blir hengende på veggen, med gammelt plastdekke. Merkes med *La stå*
- Maleriet i gavlfelt pakkes inn med fuktsperreduk

Behandling av åtte malerier, på atelier

- Støvrens
- Kantdublering, rift- og hullutbedring
- Konsolidering av løs maling
- Smussrens
- Vannskjolder reduseres/fjernes, eventuelt i kombinasjon med tilføring av bindemiddel til underbundet maling
- Skjemmende retusjer fjernes/reduseres og tilpasses i farge og glans
- Retusjering, integrert
- Svært skjemmende vannskjolder som ikke lar seg fjerne retusjeres lett
- Behovet for fernisering vurderes underveis

Remontering

- Remontering av de fire demonterte platene med skruer gjennom papp og strie
- Bytte ut plastdekke med fuktsperreduk, stifte fast
- Stifte opp lerretene
- Pynterammene monteres med skruer

Behandling av maleri i gavlfelt, på stedet

- Støvrens
- Konsolidering av løs maling ved behov
- Smussrens
- Fernissrens
- Skjemmende retusjer fjernes/reduseres og tilpasses i farge og glans
- Retusjering, integrert
- Behovet for fernisering vurderes underveis

9.1.1 Tabell med forslag til metode og materialer for behandling av maleriene

Behandling	Testet	Anbefalt metode	Materialer
Konsolidering	Nei	Punktkonsolidering	Konsolideringsmidler med kjente og akseptable aldringsegenskaper For eksempel Paraloid B72 ⁸ , Lascaux Medium für Konsoliderung ⁹ , størlim.
Rensing løst støv	Ja	Skånsom fjerning av overflatestøv på for- og bakside	For eksempel myk pensel, svamp, mikrofiberklut
Rensing smuss	Ja	Våtkjemisk med bomullsdott på viklepinne	Vandige blandinger
Kombinert flaterens av skjolder- /konsolidering av underbundet maling	Nei	Fuktige kompress over forsidebeskyttelse for uttrekk/flytting av skjolder, eventuelt påfølgende påføring av vannløselig konsolideringsmiddel i svak konsentrasjon	Vann, japanpapir. Konsolidering: størlim, cellulose
Fjerning/tynning retusj	Ja	Ulike metoder for ulike malerier	Organiske løsemidler/ vandige blandinger/ mekanisk
Rensing ferniss	Ja	Våtkjemisk med bomullsdott på viklepinne	Organiske løsemidler
Retusjering av gamle retusjer	Nei	Justere gamle retusjers farge og glans	Harpiksbasert. Må ha gode aldringsegenskaper i forhold til bindemidlets løselighet og pigmentenes stabilitet
Retusjering av vannskjolder	Nei	Begrenset	For eksempel pastellblyant eller stabile tørrpigmenter i cellulose
Fernissering	Nei	Anbefales i utgangspunktet ikke, men behovet må vurderes underveis	Naturlig harpiks
Kantdublering	Nei	Dubleringslimet skal ligge kun på lerrestoppene, ikke impregnere lerretene	Naturlig lerret. Lim: For eksempel BEVA-film ¹⁰
Fuktsperre	Nei	Gammel dekkeplast byttes ut med duk	For eksempel Tyvek®SOFT ¹¹

⁸ Copolymer av metylakrylat og etylmetakrylat.

⁹ Akryldispersjon

¹⁰ Limfilm laget av ren BEVA 371-harpiks

¹¹ Vindtett, vanntett og svært diffusjonsåpen homogen duk

9.2 Pynterammer

Pynterammene anbefales behandlet av rammekonservator/forgyller. De- og remontering utføres fortrinnsvis av de som skal gjøre behandlingen. Pynterammene fotograferes og merkes, tas forsiktig ned, pakkes og fraktes til verksted.

9.2.1 Alternativ 1(anbefalt)

Utbedring av gamle reparasjoner, ny overflatebehandling.

- Støv- og skittrens
- Skader og reparasjoner i tre og grundering utbedres
- Bronsering fjernes og/eller overmales
- Påføring av ny overflatebehandling gjøres som en kopi av den opprinnelige
- Remontering med skruer
- Eventuell justering av farge/glans for tilpasning til malerienes behandlingsnivå gjøres på stedet etter remontering

9.2.2 Alternativ 2

Beholde pynterammene med den sekundære bronserte overflaten.

- Støv- og skittrens
- Sikre, kitte og retusjere skader
- Remontering med skruer

Arbeid utføres delvis på verksted, delvis på stedet etter remontering av maleriene.

9.3 Forebyggende

- Årsak til vanddrypp og -skjolder er ikke slått fast, men forutsettes utbedret gjennom rehabilitering og nye vedlikeholdsrutiner
- Det anbefales å sette UV-film på vinduene for å minske lysnedbrytningen av materialene

10 Kilder og referanser

Foto fra digitalmuseum.no datert 1978 og fra Riksantikvarens arkiv datert 1987

Hamar Stasjon 1862 – 1994, NSB Eigedom (1994)

Hartmann, E., og Mangset, Ø.: Verneplan for jernbanebygninger, Arkitekt kontoret Rosland AS for NSB og Riksantikvaren (1997)

Muntlig kommunikasjon med konservatorene Gun Barbro Løken, Mette Havrevold og Vigdis Vingelsgard (2016)

Vedtak om fredning, brev fra Riksantikvaren til ROM Eiendom datert 30.5.2007.

11 Vedlegg: Ni tilstandsrapporter

I.D.

Samling/eier:	Hamar stasjon, Restaurantbygningen		
Kunstner:	Jens Wang		
Tittel:	«Landskap» (Nr 1)		
Dato:	1922		
Signatur:	-		
Teknikk:	Trolig olje, på lerret.		
Ramme	Bronsert staff		
Størrelse	Buet i øvre del		
H x B x D (cm)	Største mål ca 275 X 175 (lysmål)		
Fotografert:	NEI ☐	JA ☒	DATO DD MM ÅR

HOVEDSTRUKTUR

Blindrammer (antall deler):	Plate sammensatt av stående rupanel med not og fjær. Panelbordene antas å være spikret til vegg. Platen er trukket med strie, papir og sekundær plastfilm.						
Generell tilstand:	USTABIL	☐	STABIL	☒	GOD	☐	☐
Lerret, papir, tre, eller metall:	Fint og tettvevd lerret, toskaftvev. Lerretet er festet til platen med moderne stifter. Det er flere skøyter i lerretet.						
Generell tilstand:	USTABIL	☐	STABIL	☒	GOD	☐	☐
Ramme:	Pynterammen består av en hvitgrundert og opprinnelig trolig gullmalt stafflist.						

Tilstandsrapport

Norsk institutt for kulturminneforskning

Murveggen bak maleriet har fuktskader og saltpregninger. Platen bør sjekkes for eventuelle fuktskader.

Huller i lerret etter opprinnelig stifterekke ligger stedvis innenfor pynterammen.

En del deformasjoner i lerretet. En brett på grunn av overskudd av lerret ved nedre kant.

Pynterammen har en del skader etter tidligere de- og remontering, særlig i buen. Mekaniske skader, sprekker og skjevheter i listverket samt utfall i grundering og gullmaling er utbedret med sparkel og overmalt med bronsemaling.

OVERFLATE OG MALING LAG

Generell tilstand:

USTABIL! STABIL GOD

Avskalling:

Oppskalling:

Slitasje:

Sprekker:

Impasto

Tidligere restaurering:

Overflatesmuss:

Skader og observasjoner:
(se foto/skjema)

JA	☒	NEI	☐					
JA	☐	NEI	☐	Ikke observert, men må sjekkes nøyere				
JA	☒	NEI	☐	SUM				
JA	☒	NEI	☐	TYPE				
JA	☒	NEI	☐	TYKK		TYNN	☒	
JA	☒	NEI	☐	TYPE	Rensing og retusjering			
JA	☒	NEI	☐	TYKK	☒	TYNN	☐	

Nedbrutt overflate. Store utfall av maling, særlig i øvre del. En del større sprekker i malingslag. Vannskjolder i øvre kant.

Overflaten er svært skitten. Mange og store mørknede og misfargede retusjer som går langt ut over skadeområdene, særlig i øvre del.

FERNISS LAG

Type:

Påføring:

Farge:

Skader og

observasjoner:

FERNISSERT	☐	UFERNISSERT	☐	USIKKER	☒		
JEVN	☐	UJEVN	☐	TYKK	☐	TYNN	☐
GJENNOMSIKTIG	☐	MISFARGET	☐				

Hamar stasjon

Restaurantbygningen
Hamar, Hedmark

"Landskap", maleri nr. 1

Jens Wang, 1922
Vestvegg

Tilstandsregistrering

NIKU
Norsk institutt for
kulturminneforskning

NIKU oppdragsrapport 20/2017 - vedlegg

NIKU prosjektnr.: 1020790

Feltarbeidsperiode: 2.-3. februar 2017

Registrering på stedet: Barbro Wedvik, Brit Heggenhougen

Utarbeidet av Barbro Wedvik

- Lerretsdeformasjoner
- Løs maling
- Vannskjolder
- Område med mange tidligere retusjer

Hamar stasjon Restaurantbygningen Hamar, Hedmark	"Landskap", maleri nr. 1 Jens Wang, 1922 Vestvegg
Tilstandsregistrering	
 Norsk institutt for kulturminneforskning	NIKU oppdragsrapport 20/2017 - vedlegg NIKU prosjektnr.: 1020790 Feltarbeidsperiode: 2.-3. februar 2017 Registrering på stedet: Barbro Wedvik, Brit Heggenhougen Utarbeidet av Barbro Wedvik

I.D.

Samling/eier:	Hamar stasjon, Restaurantbygningen		
Kunstner:	Jens Wang		
Tittel:	«Hotell Norge» (Nr 2)		
Dato:	1922		
Signatur:	-		
Teknikk:	Trolig olje, på lerret.		
Ramme	Bronsert staff		
Størrelse	Buet i øvre del.		
H x B x D (cm)	Største mål ca 275 X 175 (lysmål)		
Fotografert:	NEI ☐	JA ☒	DATO DD MM ÅR

HOVEDSTRUKTUR

Blindrammer (antall deler):	Plate sammensatt av stående rupanel med not og fjær. Panelbordene antas å være spikret til vegg. Platen er trukket med strie, papir og sekundær plastfilm.						
Generell tilstand:	USTABIL	☐	STABIL	☒	GOD	☐	☐
Lerret, papir, tre, eller metall:	Fint og tettvevd lerret, toskaftvev. Lerretet er festet til platen med moderne stifter. Det er horisontale skøyter i lerretet.						
Generell tilstand:	USTABIL	☐	STABIL	☒	GOD	☐	☐
Ramme:	Pynterammen består av en hvitgrundert og opprinnelig trolig gullmalt stafflist.						

Tilstandsrapport

Norsk institutt for kulturminneforskning

Murveggen bak maleriet har fuktskader og saltspregninger. Platen bør sjekkes for eventuelle fuktskader.

Huller etter opprinnelig stifterekke ligger innenfor pynterammen på maleriets venstre side.

Noen deformasjoner i lerretets nedre del.

Pynterammen har en del skader etter tidligere de- og remontering, særlig i buen. Mekaniske skader, sprekker og skjevheter i listverket samt utfall i grundering og gullmaling er utbedret med sparkel og overmalt med bronsemaling.

OVERFLATE OG MALING LAG

Generell tilstand:

USTABIL! STABIL GOD

Avskalling:

Oppskalling:

Slitasje:

Sprekker:

Impasto

Tidligere restaurering:

Overflatesmuss:

Skader og
observasjoner:
(se foto/skjema)

JA	x	NEI							
JA		NEI		Ikke observert, men må sjekkes nøyere					
JA	x	NEI		SUM					
JA	x	NEI		TYPE					
JA	x	NEI		TYKK		TYNN	x		
JA	x	NEI		TYPE	Rensing og retusjering				
JA	x	NEI		TYKK	x	TYNN			

Nedbrutt overflate. En del utfall av maling. Langs- og tverrgående sprekker i malinglag.

Overflaten er svært skitten. Mange og store mørknede og misfargede retusjer som går langt ut over skadeområdene, særlig i øvre del.

FERNISS LAG

Type:

Påføring:

Farge:

Skader og
observasjoner:

FERNISSERT		UFERNISSERT		USIKKER	x	
JEVN		UJEVN		TYKK		TYNN
GJENNOMSIKTIG		MISFARGET				

Hamar stasjon

Restaurantbygningen
Hamar, Hedmark

"Hotell Norge", maleri nr. 2

Jens Wang, 1922
Vestvegg

Tilstandsregistrering

NIKU
Norsk institutt for
kulturminneforskning

NIKU oppdragsrapport 20/2017 - vedlegg

NIKU prosjektnr.: 1020790

Feltarbeidsperiode: 2.-3. februar 2017

Registrering på stedet: Barbro Wedvik, Brit Heggenhougen

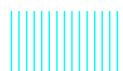
Utarbeidet av Barbro Wedvik

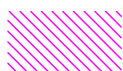
Lerretsdeformasjoner

Løs maling

Vannskjolder

Område med mange tidligere retusjer

Hamar stasjon
Restaurantbygningen
Hamar, Hedmark

"Hotell Norge", maleri nr. 2

Jens Wang, 1922
Vestvegg

Tilstandsregistrering

NIKU
Norsk institutt for
kulturminneforskning

NIKU oppdragsrapport 20/2017 - vedlegg

NIKU prosjektnr.: 1020790

Feltarbeidsperiode: 2.-3. februar 2017

Registrering på stedet: Barbro Wedvik, Brit Heggenhougen

Utarbeidet av Barbro Wedvik

I.D.

Samling/eier:	Hamar stasjon, Restaurantbygningen		
Kunstner:	Jens Wang		
Tittel:	«Gårdstun» (Nr 3)		
Dato:	1922		
Signatur:	-		
Teknikk:	Trolig olje, på lerret.		
Ramme	Bronsert staff		
Størrelse H x B x D (cm)	Ca 140 x 230, minus utsparing for dør i nedre del (uten pynteramme)		
Fotografert:	NEI ☐	JA ☒	DATO DD MM ÅR

HOVEDSTRUKTUR

Blindrammer (antall deler):	Plate sammensatt av stående rupanel med not og fjær. Panelbordene antas å være spikret til vegg. Platen er trukket med strie, papir og sekundær plastfilm.						
Generell tilstand:	USTABIL	☐	STABIL	☒	GOD	☐	☐
Lerret, papir, tre, eller metall:	Fint og tettvevd lerret, toskaftvev. Lerretet er festet til platen med moderne stifter.						
Generell tilstand:	USTABIL	☐	STABIL	☒	GOD	☐	☐
Ramme:	Pynterammen består av en hvitgrundert og opprinnelig trolig gullmalt stafflist. Pynterammen er spikret fast stedvis i trerammen som er del av interiøret, stedvis i murveggen. Spikerhodene er sparklet og malt over.						

Tilstandsrapport

Norsk institutt for kulturminneforskning

Det er store deformasjoner i lerretets nedre del.

Pynterammen har en del skader etter tidligere de- og remontering. Mekaniske skader, sprekker og skjevheter i listverket samt utfall i grundering og gullmaling er utbedret med sparkel og overmalt med bronsemaling. Mye sparkel mot vegg i underkant.

OVERFLATE OG MALING LAG

Generell tilstand:

USTABIL! STABIL GOD

Avskalling:

Oppskalling:

Slitasje:

Sprekker:

Impasto

Tidligere restaurering:

Overflatesmuss:

Skader og
observasjoner:
(se foto/skjema)

JA	☒	NEI							
JA	☒	NEI		Lite observert, men må sjekkes nøyere					
JA	☒	NEI		SUM					
JA	☒	NEI		TYPE					
JA	☒	NEI		TYKK		TYNN	☒		
JA	☒	NEI		TYPE	Rensing og retusjering				
JA	☒	NEI		TYKK		TYNN	☒		

Nedbrutt overflate. Sprekker i malingslag. En del utfall av maling. Det ligger mange klumper i malingen. Noe løs maling i nedre del.

Overflaten er skitten, men fremstår ikke så skitten som de andre. Kan maleriet/himmelpartiet ha blitt renset i senere tid? Noen mørknede og misfargede retusjer.

FERNISS LAG

Type:

Påføring:

Farge:

Skader og
observasjoner:

FERNISSERT		UFERNISSERT		USIKKER	☒	
JEVN		UJEVN		TYKK		TYNN
GJENNOMSIKTIG		MISFARGET				

Hamar stasjon

Restaurantbygningen
Hamar, Hedmark

"Gårdstun", maleri nr. 3

Jens Wang, 1922
Sluse nordvestre hjørne

Tilstandsregistrering

NIKU
Norsk institutt for
kulturminneforskning

NIKU oppdragsrapport 20/2017 - vedlegg
NIKU projektnr.: 1020790
Feltarbeidsperiode: 2.-3. februar 2017
Registrering på stedet: Barbro Wedvik, Brit Heggenhougen
Utarbeidet av Barbro Wedvik

- Lerretsdeformasjoner
- Løs maling
- Vannskjolder
- Område med mange tidligere retusjer

Hamar stasjon

Restaurantbygningen
Hamar, Hedmark

"Gårdstun", maleri nr. 3

Jens Wang, 1922
Sluse nordvestre hjørne

Tilstandsregistrering

NIKU
Norsk institutt for
kulturminneforskning

NIKU oppdragsrapport 20/2017 - vedlegg
NIKU prosjektnr.: 1020790
Feltarbeidsperiode: 2.-3. februar 2017
Registrering på stedet: Barbro Wedvik, Brit Heggenhougen
Utarbeidet av Barbro Wedvik

I.D.

Samling/eier:	Hamar stasjon, Restaurantbygningen		
Kunstner:	Jens Wang		
Tittel:	«Gårdstun» (Nr 4)		
Dato:	1922		
Signatur:	-		
Teknikk:	Trolig olje, på lerret.		
Ramme	Bronsert staff		
Størrelse H x B x D (cm)	Ca 140 x 128 (uten pynteramme)		
Fotografert:	NEI ☐	JA ☒	DATO DD MM ÅR

HOVEDSTRUKTUR

Blindrammer (antall deler):	Plate sammensatt av stående rupanel med not og fjær. Panelbordene er spikret til vegg. Platen er trukket med strie, papir og sekundær plastfilm.		
Generell tilstand:	USTABIL ☐	STABIL ☒	GOD ☐
Lerret, papir, tre, eller metall:	Fint og tettvevd lerret, toskaftvev. Lerretet er festet til platen med moderne stifter.		
Generell tilstand:	USTABIL ☐	STABIL ☒	GOD ☐
Ramme:	<p>Pynterammen består av en hvitgrundert og opprinnelig trolig gullmalt stafflist.</p> <p>Pynterammen er spikret fast stedvis i trerammen som er del av interiøret, stedvis i murveggen. Spikerhodene er sparklet og malt over.</p>		

Tilstandsrapport

Norsk institutt for kulturminneforskning

Noe deformasjon i lerretets nedre del.

Mørke skittflekker på øvre pynterammelist viser spor etter vandrdåper. Ved nedre list ser man at vannet har lagt seg og trukket inn og opp i lerretet.

Pynterammen har en del skader etter tidligere de- og remontering. Mekaniske skader, sprekker og skjevheter i listverket samt utfall i grundering og gullmaling er utbedret med kitt og overmalt med bronsemaling.

Ved forprosjektet i februar 2017 ble pynterammen demontert for å se på montering av maleriet til vegg. Gamle sprekker sprakk opp igjen. Rammen ble remontert med skruer.

OVERFLATE OG MALING LAG

Generell tilstand:

USTABIL! STABIL GOD

Avskalling:

Oppskalling:

Slitasje:

Sprekker:

Impasto

Tidligere restaurering:

Overflatesmuss:

Skader og
observasjoner:
(se foto/skjema)

JA	x	NEI							
JA	x	NEI		Noe observert, må sjekkes nøyere					
JA	x	NEI		SUM					
JA	x	NEI		TYPE					
JA	x	NEI		TYKK		TYNN	x		
JA	x	NEI		TYPE	Rensing og retusjering				
JA	x	NEI		TYKK	x	TYNN			

Malingen er utmagret. Noe løs maling i kantene. Skjemmende vannskjolder over det hele, særlig tydelige i øvre del og ved nedre kant.

Overflaten er svært skitten. Det er mange og store mørknede og misfargede retusjer som går langt ut over skadeområdene, særlig i øvre/midtre del.

FERNISS LAG

Type:

Påføring:

Farge:

Skader og

observasjoner:

FERNISSERT		UFERNISSERT		USIKKER	x	
JEVN		UJEVN		TYKK		TYNN
GJENNOMSIKTIG		MISFARGET				

Hamar stasjon
Restaurantbygningen
Hamar, Hedmark

"Gårdstun", maleri nr. 4
Jens Wang, 1922
Sluse nordvestre hjørne

Tilstandsregistrering

NIKU
Norsk institutt for
kulturminneforskning

NIKU oppdragsrapport 20/2017 - vedlegg
NIKU prosjektnr.: 1020790
Feltarbeidsperiode: 2.-3. februar 2017
Registrering på stedet: Barbro Wedvik, Brit Heggenhougen
Utarbeidet av Barbro Wedvik

- Lerretsdeformasjoner
- Løs maling
- Vannskjolder
- Område med mange tidligere retusjer

Hamar stasjon Restaurantbygningen Hamar, Hedmark	"Gårdstun", maleri nr. 4 Jens Wang, 1922 Sluse nordvestre hjørne
Tilstandsregistrering	
 Norsk institutt for kulturminneforskning	NIKU oppdragsrapport 20/2017 - vedlegg NIKU projektnr.: 1020790 Feltarbeidsperiode: 2.-3. februar 2017 Registrering på stedet: Barbro Wedvik, Brit Heggenhougen Utarbeidet av Barbro Wedvik

I.D.

Samling/eier:	Hamar stasjon, Restaurantbygningen		
Kunstner:	Jens Wang		
Tittel:	«Innsjø med gård i bakgrunn» (Nr 5)		
Dato:	1922		
Signatur:	-		
Teknikk:	Trolig olje, på lerret.		
Ramme	Bronsert staff		
Størrelse H x B x D (cm)	Ca 140 x 234 (uten pynteramme)		
Fotografert:	NEI ☐	JA ☒	DATO DD MM ÅR

HOVEDSTRUKTUR

Blindrammer (antall deler):	Plate sammensatt av stående rupanel med not og fjær. Panelbordene antas å være spikret til vegg. Platen er trukket med strie, papir og sekundær plastfilm.						
Generell tilstand:	USTABIL	☐	STABIL	☒	GOD	☐	☐
Lerret, papir, tre, eller metall:	Fint og tettvevd lerret, toskaftvev. Lerretet er festet til platen med moderne stifter.						
Generell tilstand:	USTABIL	☐	STABIL	☒	GOD	☐	☐
Ramme:	<p>Pynterammen består av en hvitgrundert og opprinnelig trolig gullmalt stafflist.</p> <p>Pynterammen er spikret fast stedvis i trerammen som er del av interiøret, stedvis i murveggen. Spikerhodene er sparklet og malt over.</p>						

Tilstandsrapport

Norsk institutt for kulturminneforskning

Maleriet har deformasjoner i lerretets nedre del.

Pynterammen har en del skader etter tidligere de- og remontering. Mekaniske skader, sprekker og skjevheter i listverket samt utfall i grundering og gullmaling er utbedret med kitt og overmalt med bronsemaling.

OVERFLATE OG MALING LAG

Generell tilstand:

USTABIL! STABIL GOD

Avskalling:

Oppskalling:

Slitasje:

Sprekker:

Impasto

Tidligere restaurering:

Overflatesmuss:

Skader og

observasjoner:

(se foto/skjema)

JA	☒	NEI	☐					
JA	☒	NEI	☐					
JA	☒	NEI	☐		SUM			
JA	☒	NEI	☐		TYPE			
JA	☒	NEI	☐		TYKK		TYNN	☒
JA	☒	NEI	☐		TYPE	Rensing og retusjering		
JA	☒	NEI	☐		TYKK	☒	TYNN	☐

Det er svært mange små krakerleringer, opp- og avskallinger i maleriet.

Overflaten er skitten. Det er svært mange mørknede og misfargede retusjer, særlig i de mørkere partiene i nedre del. Retusjene er for matte, og maleriet fremstår derfor med ujevn glans.

FERNISS LAG

Type:

Påføring:

Farge:

Skader og

observasjoner:

FERNISSERT	☐	UFERNISSERT	☐	USIKKER	☒
JEVN	☐	UJEVN	☐	TYKK	☐
GJENNOMSIKTIG	☐	MISFARGET	☐		

Hamar stasjon

Restaurantbygningen
Hamar, Hedmark

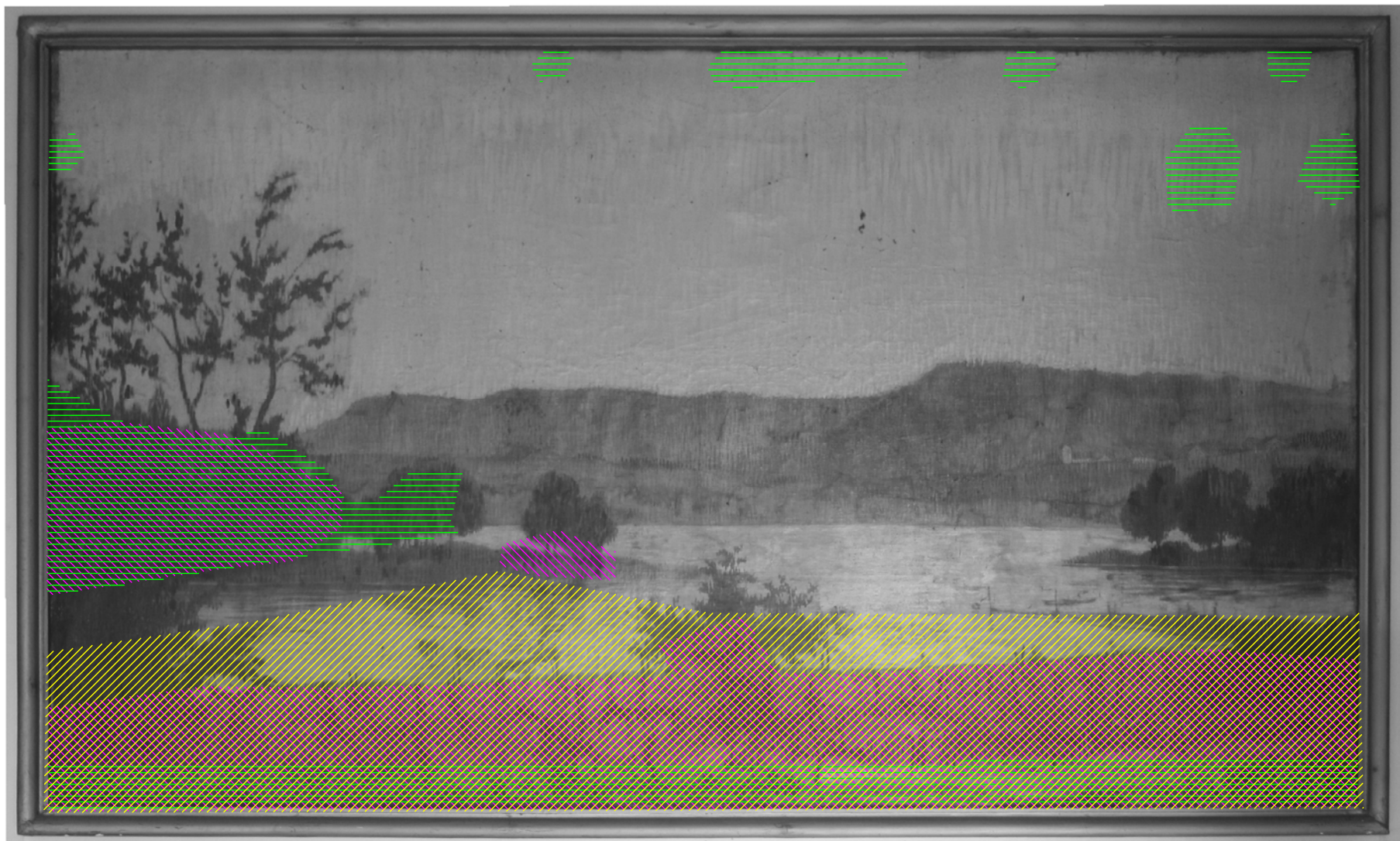
"Innsjø med gård i bakgrunn", maleri nr. 5

Jens Wang, 1922
Nordvegg

Tilstandsregistrering

NIKU
Norsk institutt for
kulturminneforskning

NIKU oppdragsrapport 20/2017 - vedlegg
NIKU prosjektnr.: 1020790
Feltarbeidsperiode: 2.-3. februar 2017
Registrering på stedet: Barbro Wedvik, Brit Heggenhougen
Utarbeidet av Barbro Wedvik

- Lerretsdeformasjoner
- Løs maling
- Vannskjolder
- Område med mange tidligere retusjer

Hamar stasjon

Restaurantbygningen
Hamar, Hedmark

"Innsjø med gård i bakgrunn", maleri nr. 5

Jens Wang, 1922
Nordvegg

Tilstandsregistrering

NIKU
Norsk institutt for
kulturminneforskning

NIKU oppdragsrapport 20/2017 - vedlegg
NIKU prosjektnr.: 1020790
Feltarbeidsperiode: 2.-3. februar 2017
Registrering på stedet: Barbro Wedvik, Brit Heggenhougen
Utarbeidet av Barbro Wedvik

I.D.

Samling/eier:	Hamar stasjon, Restaurantbygningen		
Kunstner:	Jens Wang		
Tittel:	«Vassdrag og skog» (Nr 6)		
Dato:	1922		
Signatur:	-		
Teknikk:	Trolig olje, på lerret.		
Ramme	Bronsert staff		
Størrelse H x B x D (cm)	Ca 140 x 234 (uten pynteramme)		
Fotografert:	NEI ☐	JA ☒	DATO DD MM ÅR

HOVEDSTRUKTUR

Blindrammer (antall deler):	Plate sammensatt av stående rupanel med not og fjær. Panelbordene antas å være spikret til vegg. Platen er trukket med strie, papir og sekundær plastfilm.						
Generell tilstand:	USTABIL	☐	STABIL	☒	GOD	☐	☐
Lerret, papir, tre, eller metall:	Fint og tettvevd lerret, toskaftvev. Lerretet er festet til platen med moderne stifter.						
Generell tilstand:	USTABIL	☐	STABIL	☒	GOD	☐	☐
Ramme:	<p>Pynterammen består av en hvitgrundert og opprinnelig trolig gullmalt stafflist.</p> <p>Pynterammen er spikret fast stedvis i trerammen som er del av interiøret, stedvis i murveggen. Spikerhodene er sparklet og malt over.</p>						

Tilstandsrapport

Norsk institutt for kulturminneforskning

Det er et hull i lerretet på venstre kant og noe deformasjoner i lerretets nedre del.

Pynterammen har en del skader etter tidligere de- og remontering. Mekaniske skader, sprekker og skjevheter i listverket samt utfall i grundering og gullmaling er utbedret med kitt og overmalt med bronsemaling.

Det er en del løs maling og sparkel på pynterammen.

OVERFLATE OG MALING LAG

Generell tilstand:

USTABIL! STABIL GOD

Avskalling:

Oppskalling:

Slitasje:

Sprekker:

Impasto

Tidligere restaurering:

Overflatesmuss:

Skader og

observasjoner:

(se foto/skjema)

JA	☒	NEI						
JA	☒	NEI						
JA	☒	NEI			SUM			
JA	☒	NEI			TYPE			
JA	☒	NEI			TYKK		TYNN	☒
JA	☒	NEI			TYPE	Rensing og retusjering		
JA	☒	NEI			TYKK	☒	TYNN	

Det er svært mange små krakerleringer, opp- og avskallinger i maleriet. Mest oppskallinger i nedre kant.

Overflaten er skitten. Det er svært mange mørknede og misfargede retusjer på hele overflaten. Retusjene er for matte, og maleriet fremstår derfor med ujevn glans.

FERNISS LAG

Type:

Påføring:

Farge:

Skader og

observasjoner:

FERNISSERT		UFERNISSERT		USIKKER	☒	
JEVN		UJEVN		TYKK		TYNN
GJENNOMSIKTIG		MISFARGET				

Hamar stasjon

Restaurantbygningen
Hamar, Hedmark

"Vassdrag og skog", maleri nr. 6

Jens Wang, 1922
Nordvegg

Tilstandsregistrering

NIKU
Norsk institutt for
kulturminneforskning

NIKU oppdragsrapport 20/2017 - vedlegg
NIKU prosjektnr.: 1020790
Feltarbeidsperiode: 2.-3. februar 2017
Registrering på stedet: Barbro Wedvik, Brit Heggenhougen
Utarbeidet av Barbro Wedvik

- Lerretsdeformasjoner
- Løs maling
- Vannskjolder
- Område med mange tidligere retusjer

Hamar stasjon

Restaurantbygningen
Hamar, Hedmark

"Vassdrag og skog", maleri nr. 6

Jens Wang, 1922
Nordvegg

Tilstandsregistrering

NIKU
Norsk institutt for
kulturminneforskning

NIKU oppdragsrapport 20/2017 - vedlegg
NIKU prosjektnr.: 1020790
Feltarbeidsperiode: 2.-3. februar 2017
Registrering på stedet: Barbro Wedvik, Brit Heggenhougen
Utarbeidet av Barbro Wedvik

I.D.

Samling/eier:	Hamar stasjon, Restaurantbygningen		
Kunstner:	Jens Wang		
Tittel:	«Domkirkeruinen» (Nr 7)		
Dato:	1922		
Signatur:	-		
Teknikk:	Trolig olje, på lerret.		
Ramme	Bronsert staff, satt sammen av flere lister		
Størrelse	Buert, dekker gavlfeltet.		
H x B x D (cm)	Største mål ca 177 x 621 (lysmål)		
Fotografert:	NEI ☐	JA ☒	DATO DD MM ÅR

HOVEDSTRUKTUR

Blindrammer (antall deler):	Plate antatt sammensatt av liggende rupanel, trukket med strie og papir.					
Generell tilstand:	USTABIL	☐	STABIL	☒	GOD	☐
Lerret, papir, tre, eller metall:	Fint og tettvevd lerret, toskaftvev. Det er vertikale skøyter i lerretet.					
Generell tilstand:	USTABIL	☐	STABIL	☒	GOD	☐
Ramme:	Pynterammen består av en hvitgrundert og opprinnelig trolig gullmalt stafflist.					
Skader og observasjoner: (se foto/skjema)	Pynterammen er overmalt med bronsemaling.					

OVERFLATE OG MALING LAG

Generell tilstand:

USTABIL!

 STABIL

 GOD

Avskalling:

Oppskalling:

Slitasje:

Sprekker:

Impasto

Tidligere restaurering:

Overflatesmuss:

Skader og
observasjoner:
(se foto/skjema)

JA	x	NEI					
JA		NEI		Ikke observert, må sjekkes nøyere			
JA		NEI	x	SUM			
JA	x	NEI		TYPE			
JA	x	NEI		TYKK	TYNN	x	
JA	x	NEI		TYPE	Rensing, retusjering og fernisering.		
JA	x	NEI		TYKK	TYNN	x	

Nedbrutt overflate. Sprekker i malingslaget. En del utfall av maling.

Overflaten er skitten, men ikke så skitten som de andre. Det er mange og store mørknede og misfargede retusjer som går langt ut over skadeområdene, særlig i himmelen og på ruinmotivet.

FERNISS LAG

Type:

Påføring:

Farge:

Skader og
observasjoner:

FERNISSERT	x	UFERNISSERT		USIKKER		
JEVN		UJEVN	x	TYKK		TYNN
GJENNOMSIKTIG	x	MISFARGET				

Noe gulnet og mørknet ferniss. Svært ujevn.

Hamar stasjon

Restaurantbygningen
Hamar, Hedmark

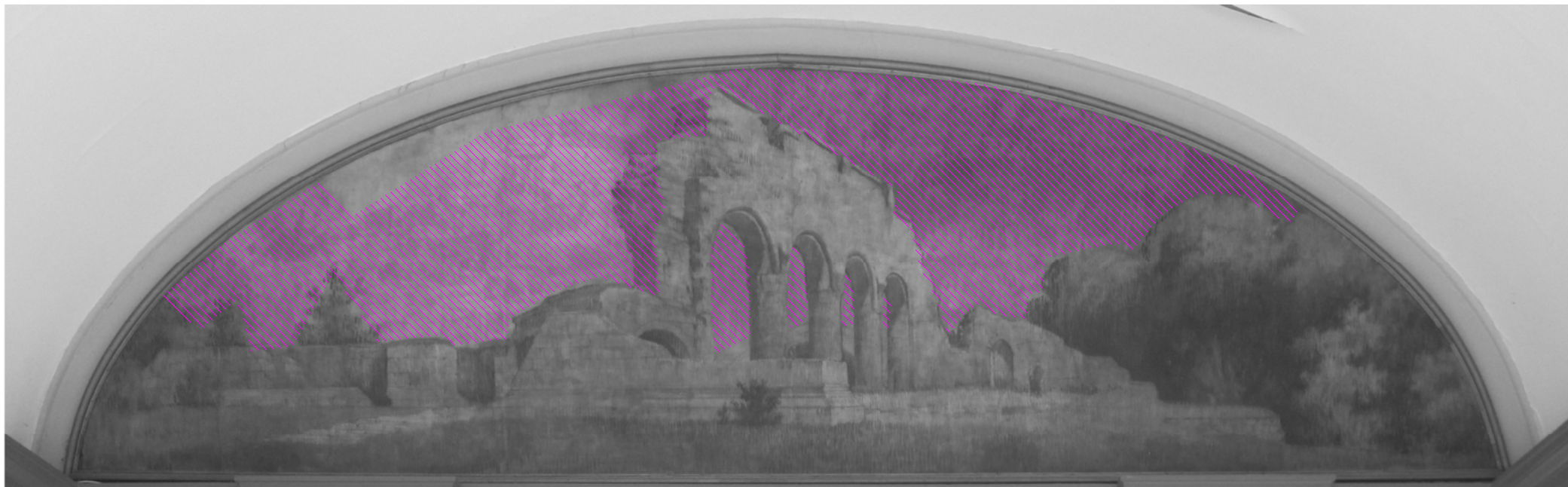
"Domkirkeruinen", maleri nr. 7

Jens Wang, 1922
Østvegg, gavlfelt

Tilstandsregistrering

NIKU
Norsk institutt for
kulturminneforskning

NIKU oppdragsrapport 20/2017 - vedlegg
NIKU prosjektnr.: 1020790
Feltarbeidsperiode: 2.-3. februar 2017
Registrering på stedet: Barbro Wedvik, Brit Heggenhougen
Utarbeidet av Barbro Wedvik

- Lerretsdeformasjoner
- Løs maling
- Vannskjolder
- Område med mange tidligere retusjer

Hamar stasjon Restaurantbygningen Hamar, Hedmark	"Domkirkeruinen", maleri nr. 7 Jens Wang, 1922 Østvegg, gavlfelt
Tilstandsregistrering	
 Norsk institutt for kulturminneforskning	NIKU oppdragsrapport 20/2017 - vedlegg NIKU prosjektnr.: 1020790 Feltarbeidsperiode: 2.-3. februar 2017 Registrering på stedet: Barbro Wedvik, Brit Heggenhougen Utarbeidet av Barbro Wedvik

I.D.

Samling/eier:	Hamar stasjon, Restaurantbygningen		
Kunstner:	Jens Wang		
Tittel:	«Låve i Vang» (Nr 8)		
Dato:	1922		
Signatur:	Jens Wang 1922, nede i høyre hjørne.		
Teknikk:	Trolig olje, på lerret.		
Ramme	Bronsert staff		
Størrelse H x B x D (cm)	Ca 140 x 128 minus utsparring for dør i nedre venstre hjørne (uten pynteramme)		
Fotografert:	NEI ☐	JA ☒	DATO DD MM ÅR

HOVEDSTRUKTUR

Blindrammer (antall deler):	Plate sammensatt av stående rupanel med not og fjær. Panelbordene antas å være spikret til vegg. Platen er trukket med strie, papir og sekundær plastfilm.						
Generell tilstand:	USTABIL	☐	STABIL	☒	GOD	☐	☐
Lerret, papir, tre, eller metall:	Fint og tettvevd lerret, toskaftvev. Lerretet er festet til platen med moderne stifter.						
Generell tilstand:	USTABIL	☐	STABIL	☒	GOD	☐	☐
Ramme:	Pynterammen består av en hvitgrundert og opprinnelig trolig gullmalt stafflist. Pynterammen er spikret fast stedvis i trerammen som er del av interiøret, stedvis i murveggen. Spikerhodene er sparklet og malt over.						

Tilstandsrapport

Norsk institutt for kulturminneforskning

Murveggen bak maleriet har fuktskader og saltsporenging. Platen bør sjekkes for eventuelle fuktskader.

Mørke skittflekker på øvre pynterammelist viser spor etter vannråper. Ved nedre list ser man at vannet har lagt seg og trukket inn og opp i lerretet. Lerretet er muligens nedbrutt av fukt stedvis i nedre kant.

Pynterammen har en del skader etter tidligere de- og remontering. Mekaniske skader, sprekker og skjevheter i listverket samt utfall i grundering og gullmaling er utbedret med kitt og overmalt med bronsemaling.

OVERFLATE OG MALING LAG

Generell tilstand:

USTABIL! STABIL GOD

Avskalling:

Oppskalling:

Slitasje:

Sprekker:

Impasto

Tidligere restaurering:

Overflatesmuss:

Skader og observasjoner:
(se foto/skjema)

JA	x	NEI							
JA		NEI		Ikke observert, må sjekkes nøyere					
JA	x	NEI		SUM					
JA	x	NEI		TYPE					
JA	x	NEI		TYKK		TYNN	x		
JA	x	NEI		TYPE	Rensing				
JA	x	NEI		TYKK	x	TYNN			

Malingen er utmagret. Det er svært skjemmende vannskjolder over det hele, særlig i øvre del og i nedre kant.

Overflaten er skitten.

FERNISS LAG

Type:

Påføring:

Farge:

Skader og observasjoner:

FERNISSERT		UFERNISSERT		USIKKER	x	
JEVN		UJEVN		TYKK		TYNN
GJENNOMSIKTIG		MISFARGET				

Hamar stasjon
Restaurantbygningen
Hamar, Hedmark

"Låve i Vang", maleri nr. 8
Jens Wang, 1922
Østvegg

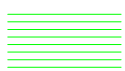
Tilstandsregistrering

NIKU
Norsk institutt for
kulturminneforskning

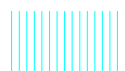
NIKU oppdragsrapport 20/2017 - vedlegg
NIKU prosjektnr.: 1020790
Feltarbeidsperiode: 2.-3. februar 2017
Registrering på stedet: Barbro Wedvik, Brit Heggenhougen
Utarbeidet av Barbro Wedvik

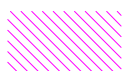
Lerretsdeformasjoner

Løs maling

Vannskjolder

Område med mange tidligere retusjer

Hamar stasjon

Restaurantbygningen
Hamar, Hedmark

"Låve i Vang", maleri nr. 8

Jens Wang, 1922
Østvegg

Tilstandsregistrering

NIKU
Norsk institutt for
kulturminneforskning

NIKU oppdragsrapport 20/2017 - vedlegg

NIKU prosjektnr.: 1020790

Feltarbeidsperiode: 2.-3. februar 2017

Registrering på stedet: Barbro Wedvik, Brit Heggenhougen

Utarbeidet av Barbro Wedvik

I.D.

Samling/eier:	Hamar stasjon, Restaurantbygningen		
Kunstner:	Jens Wang		
Tittel:	«Heilandskap» (Nr 9)		
Dato:	1922		
Signatur:	-		
Teknikk:	Trolig olje, på lerret.		
Ramme	Bronsert staff		
Størrelse H x B x D (cm)	Ca 140 x 128 (uten pynteramme)		
Fotografert:	NEI ☐	JA ☒	DATO DD MM ÅR

HOVEDSTRUKTUR

Blindrammer (antall deler):	Plate sammensatt av stående rupanel med not og fjær. Panelbordene antas å være spikret til vegg. Platen er trukket med strie, papir og sekundær plastfilm.						
Generell tilstand:	USTABIL	☐	STABIL	☒	GOD	☐	☐
Lerret, papir, tre, eller metall:	Fint og tettvevd lerret, toskaftvev. Lerretet er festet til platen med moderne stifter.						
Generell tilstand:	USTABIL	☐	STABIL	☒	GOD	☐	☐
Ramme:	<p>Pynterammen består av en hvitgrundert og opprinnelig trolig gullmalt stafflist.</p> <p>Pynterammen er spikret fast stedvis i trerammen som er del av interiøret, stedvis i murveggen. Spikerhodene er sparklet og malt over.</p>						

Tilstandsrapport

Norsk institutt for kulturminneforskning

Murveggen bak maleriet har fuktskader og saltpregninger. Platen bør sjekkes for eventuelle fuktskader.

Det er deformasjoner i lerretets nedre del og noe langs høyre kant.

Mørke skittflekker på øvre pynterammelist viser spor etter vanndråper.

Pynterammen har en del skader etter tidligere de- og remontering. Mekaniske skader, sprekker og skjevheter i listverket samt utfall i grundering og gullmaling er utbedret med kitt og overmalt med bronsemaling.

OVERFLATE OG MALING LAG

Generell tilstand:

USTABIL! STABIL GOD

Avskalling:

Oppskalling:

Slitasje:

Sprekker:

Impasto

Tidligere restaurering:

Overflatesmuss:

Skader og observasjoner:
(se foto/skjema)

JA	☒	NEI	☐					
JA	☒	NEI	☐	Noe observert, må sjekkes nøyere				
JA	☒	NEI	☐	SUM				
JA	☒	NEI	☐	TYPE				
JA	☒	NEI	☐	TYKK		TYNN	☒	
JA	☒	NEI	☐	TYPE	Rensing og retusjering			
JA	☒	NEI	☐	TYKK	☒	TYNN		

Skjemmende vannskjolder, særlig markante i øvre del. Noe løs maling. Noe misfarget retusj på maleriets midt, venstre side.

FERNISS LAG

Type:

Påføring:

Farge:

Skader og observasjoner:

FERNISSERT	☐	UFERNISSERT	☐	USIKKER	☒
JEVN	☐	UJEVN	☐	TYKK	☐
				TYNN	☐
GJENNOMSIKTIG	☐	MISFARGET	☐		

Observasjoner i UV-lys: glitring, himmelområdet skiller seg ut. Er området fernissert eller overmalt?

Hamar stasjon Restaurantbygningen Hamar, Hedmark	"Heilandskap", maleri nr. 9 Jens Wang, 1922 Vestvegg
Tilstandsregistrering	
NIKU Norsk institutt for kulturminneforskning	NIKU oppdragsrapport 20/2017 - vedlegg NIKU prosjektnr.: 1020790 Feltarbeidsperiode: 2.-3. februar 2017 Registrering på stedet: Barbro Wedvik, Brit Heggenhougen Utarbeidet av Barbro Wedvik

- Lerretsdeformasjoner
- Løs maling
- Vannskjolder
- Område med mange tidligere retusjer

Hamar stasjon Restaurantbygningen Hamar, Hedmark	"Heilandskap", maleri nr. 9 Jens Wang, 1922 Vestvegg
Tilstandsregistrering	
 Norsk institutt for kulturminneforskning	NIKU oppdragsrapport 20/2017 - vedlegg NIKU prosjektnr.: 1020790 Feltarbeidsperiode: 2.-3. februar 2017 Registrering på stedet: Barbro Wedvik, Brit Heggenhougen Utarbeidet av Barbro Wedvik

Norsk institutt for kulturminneforskning er et uavhengig forsknings- og kompetansemiljø med kunnskap om norske og internasjonale kulturminner.

Instituttet driver forskning og oppdragsvirksomhet for offentlig forvaltning og private aktører på felter som by- og landskapsplanlegging, arkeologi, konservering og bygningsvern.

Våre ansatte er konservatorer, arkeologer, arkitekter, ingeniører, geografer, etnologer, samfunnsvitere, kunsthistorikere, forskere og rådgivere med spesiell kompetanse på kulturarv og kulturminner.

www.niku.no

NIKU Oppdragsrapport 20/2017

NIKU hovedkontor
Storgata 2
Postboks 736 Sentrum
0105 OSLO
Telefon: 23 35 50 00

NIKU Tønsberg
Farmannsveien 30
3111 TØNSBERG
Telefon: 23 35 50 00

NIKU Bergen
Dreggsallmenningen 3
Postboks 4112 Sandviken
5835 BERGEN
Telefon: 23 35 50 00

NIKU Trondheim
Kjøpmannsgata 1b
7013 TRONDHEIM
Telefon: 23 35 50 00

NIKU Tromsø
Framsenteret
Hjalmar Johansens gt. 14
9296 TROMSØ
Telefon: 77 75 04 00